

РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІКА

УДК 330.5: 336.1

DOI: 10.31732/2663-2209-2025-77-14-21

МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВОГО ОЦІНЮВАННЯ ДОБРОБУТУ НАСЕЛЕННЯ: СТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ІНДИКАТОРІВ

Igor Rymyk

Д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки та фінансів, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна, e-mail: rymykii@krok.edu.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3943-639X>

METHODOLOGY OF SCIENTIFIC ASSESSMENT OF POPULATION WELFARE: STRUCTURAL ANALYSIS OF MACROECONOMIC INDICATORS

Ihor Rymyk

Doctor of Science (Economics), Professor, Head of the Department of Economics and Finance, KROK University, Kyiv, Ukraine, e-mail: rymykii@krok.edu.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3943-639X>

Анотація. У статті досліджено методологічні підходи до оцінки добробуту населення. Розглянуто три теоретичні підходи, що мають істотний вплив на добробут людей. Економічний підхід фокусується на фінансових показниках, таких як доходи та споживання. Соціальний підхід аналізує доступ до освіти, охорони здоров'я та соціальних послуг. Мультидисциплінарний підхід поєднує різні аспекти життя. За допомогою абстрактно-логічного методу розкрито сутність концептуальних методологічних підходів, за допомогою яких можна вимірювати якість життя населення. Доведено твердження про те, що розглянуті підходи мають як очевидні відмінності, так і певні схожі характеристики. У зв'язку з цим встановлено, що методологічні підходи до оцінки добробуту населення включають використання об'єктивних показників та суб'єктивних оцінок. Метою статті є аналіз основних методологічних підходів до оцінки добробуту населення, визначення їхніх переваг та недоліків, а також оцінка сучасних викликів, що впливають на рівень добробуту. Проаналізовано макроекономічні індикатори для оцінки потенційного впливу запропонованих заходів на економіку України. Встановлено, що заходи зі стимулювання зростання економіки та зайнятості ведуть до зниження безробіття, притоку інвестицій і підвищення середніх доходів населення України. З використанням методу прогнозування оцінки встановлено, що за умови ефективного реалізації політики контролю за інфляцією можна стабілізувати купівельну спроможність населення та знизити рівень бідності, що позитивно вплине на соціальну складову запропонованих заходів. Теоретичні та практичні результати дослідження дали змогу сформулювати рекомендації щодо перспектив вдосконалення методологічних основ оцінки добробуту населення, пов'язані з покращенням оцінки шляхом інтеграції суб'єктивних показників і розширенням екологічних індикаторів. Отримано результати, які підкреслюють важливість процесу наукового оцінювання добробуту населення як важливої передумови для стабільності та економічного розвитку країни.

Ключові слова: методологія досліджень, наука, оцінювання, добробут населення, структурний аналіз, індекси добробуту, якість життя, макроекономічні індикатори, державна політика.

Формул: 0, **рис.:** 1, **табл.:** 3, **бібл.:** 12

Abstract. The article examines methodological approaches to assessing the well-being of the population. Three theoretical approaches are considered that have a significant impact on people's well-being. The economic approach focuses on financial indicators, such as income and consumption. The social approach analyzes access to education, health care, and social services. The multidisciplinary approach combines various aspects of life. Using the abstract-logical method, the essence of conceptual methodological approaches is revealed, with the help of which the quality of life of the population can be measured. The statement is proved that the considered approaches have both obvious differences and certain similar characteristics. In this regard, it is established that methodological approaches to assessing the well-being of the population include the use of objective indicators and subjective assessments. The aim of the article is to analyze the main methodological approaches to assessing the well-being of the population, identify their advantages and disadvantages, as well as assess modern challenges affecting the level of well-being. Macroeconomic indicators are analyzed to assess the potential impact of the proposed measures on the economy of Ukraine. It is established that measures to stimulate economic growth and employment lead to a decrease in unemployment, an inflow of investments and an increase in the average income of the population of Ukraine. Using the method of forecasting, it

was found that, provided that the inflation control policy is effectively implemented, it is possible to stabilize the purchasing power of the population and reduce the level of poverty, which will positively affect the social component of the proposed measures. The theoretical and practical results of the study made it possible to formulate recommendations on the prospects for improving the methodological foundations of assessing the well-being of the population, related to improving the assessment by integrating subjective indicators and expanding environmental indicators. The results obtained emphasize the importance of the process of scientific assessment of the well-being of the population as an important prerequisite for the stability and economic development of the country.

Keywords: *research methodology, science, evaluation, population welfare, structural analysis, welfare index, quality of life, macroeconomic indicators, public policy.*

Formulas: *0, fig.: 1, tabl.: 3, bibl.: 12*

Постановка проблеми. Поняття добробуту населення є різновекторним питанням і охоплює економічні, соціальні, екологічні та психологічні аспекти. Традиційно оцінка добробуту базується на макроекономічних показниках, таких як валовий внутрішній продукт на душу населення. Однак, сучасні дослідження наголошують на необхідності комплексного підходу, що включає соціальні індикатори та суб'єктивне сприйняття якості життя. Наразі країни з високим рівнем добробуту населення мають більш здорову, щасливу та продуктивну націю. Зниження рівнів бідності та безробіття є важливим аспектом забезпечення добробуту населення. Ефективна соціальна політика допомагає забезпечити стабільність та рівний доступ до ресурсів для усіх громадян. Підвищення рівня доходів та соціальний захист також є важливими кроками у створенні добробуту населення. Розвинена соціальна політика сприяє збереженню сімейних цінностей та стабільності суспільства. Тому добробут населення є важливою передумовою для стабільності та процвітання будь-якої країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологічні підходи до оцінки добробуту населення включають використання об'єктивних показників (включно з ВВП на душу населення) та суб'єктивних оцінок (задоволеність життям). Сумісне застосування цих методів дозволяє отримати більш повну картину економічного та соціального стану населення.

Відповідно до напрацювань дослідників Stiglitz, Sen, & Fitoussi (2009), добробут визначається як комплексний показник, який включає: матеріальні

життєво необхідні стандарти (дохід, споживання та багатство); здоров'я; освіту; особисті інтереси та види діяльності, включаючи працю; право політичного голосу та управління; соціальні зв'язки та взаємовідносини; навколишнє середовище (сьогоднішній стан та майбутній); безпеку (як в економічному сенсі, так і фізичному).

У наукових дослідженнях Глубіш (2016) добробут є поєднанням не лише економічних, соціальних і екологічних чинників, а й організаційних, правових, морально-етичних та політичних відносин, що вдало регулюють процеси життєдіяльності та гармонійного розвитку суспільства.

У контексті розгляду питань добробуту населення доцільно розглянути шляхи подолання наслідків тривалого спаду виробництва продовольства та споживання основних продуктів харчування, досягнення розширеного відтворення та функціонування сільськогосподарських товаровиробників в умовах ринкової економіки. Це вимагає постановки та реалізації масштабних і багатопланових завдань соціально-економічного розвитку (Rumuk, 2021).

За даними опитування Центру Разумкова, станом на вересень 2024 року, українці оцінювали рівень добробуту своїх родин наступним чином: поганий – 31%; ні поганий, ні добрий – 50%, добрий – 16%. Ці показники свідчать про певне покращення порівняно з попередніми періодами та навіть перевищують довоєнні показники 2021 року (Укрінформ, 2024).

Фінансове становище населення, за даними ЦР, значно погіршилось. Так, детальний аналіз фінансового становища українських родин у вересні 2024 року засвідчив: ледве зводять кінці з кінцями –

12,2%, вистачає лише на харчування та необхідні недорогі речі – 35,8%; вистачає на життя, але придбання речей тривалого вжитку викликає труднощі – 40,7%; можуть дозволити собі практично все, що хочуть – 0,5%. Ці дані вказують на те, що значна частина населення має серйозні фінансові обмеження, особливо щодо придбання дорогих товарів (Антикор, 2024).

Щодо очікувань на 2025-2027 роки: покращення добробуту – 7%, погіршення – 28%, без змін – 51%. Це свідчить про обережний оптимізм серед більшості українців, хоча значна частина населення все ще занепокоєна можливим погіршенням свого добробуту (РБК-Україна, 2024).

Аналіз інформації свідчить про те, що, незважаючи на певне покращення показників добробуту, значна частина українського населення продовжує мати фінансові труднощі. Це підкреслює необхідність проведення методологічних досліджень для впровадження ефективних соціально-економічних політик, спрямованих на підвищення рівня життя та зменшення нерівності.

Формулювання цілей статті.

Метою дослідження є аналіз основних методологічних підходів до оцінки добробуту населення, визначення їхніх переваг та недоліків, а також оцінка сучасних викликів, що впливають на рівень добробуту.

Методичну основу статті складають методи системного підходу, аналізу та прогнозування. Абстрактно-логічний метод застосований для висвітлення сутності та значення поняття «добробут населення»; наочної візуалізації (табличний) – для представлення статистичних даних і аналітичних розрахунків; узагальнення – для обґрунтування висновків дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Методологічні підходи до оцінки добробуту населення відіграють важливу роль у соціальному дослідженні. Основними підходами є економічний, соціальний та мультидисциплінарний. Економічний підхід фокусується на

фінансових показниках, таких як доходи та споживання. Соціальний підхід аналізує доступ до освіти, охорони здоров'я та соціальних послуг. Мультидисциплінарний підхід поєднує різні аспекти життя. Важливо враховувати суб'єктивні оцінки добробуту, які можуть відрізнятися у різних груп населення.

Ключовими індикаторами є ВВП на душу населення, рівень бідності та нерівність доходів. Зростання населення і зміна вподобань в харчуванні середнього класу на якісніші продукти веде до росту потреби в інвестиціях в АПК. Фінансування АПК має стратегічне значення для зниження рівня бідності і підвищення загального добробуту (Румик, 2019).

Соціально-економічні опитування можуть надати глибшу інформацію про якість життя. Індекс людського розвитку (ІЛР) враховує тривалість життя, освіту та економічний добробут. Метод аналізу добробуту може також використовуватися для оцінки якості розвитку міст і регіонів.

Для прикладу, Дружиніна, & Макаров (2016), пропонують оцінювати добробут населення на місцевому рівні за наступними складовими: виробнича (обсяг реалізованої промислової продукції, робіт, послуг), дохідна (середній рівень заробітної плати), економічна (чисельність зайнятих в усіх сферах економічної діяльності), демографічна (народжуваність населення, смертність населення), освітня (чисельність учнів у навчальних закладах), майнова (введення нерухомості).

Урядова статистика та дані міжнародних організацій також є важливими джерелами інформації для оцінки якості життя населення. Участь громади у процесі оцінки може підвищити точність даних. Інтеграція екологічних аспектів також стає дедалі більш актуальною. Використання сучасних технологій, таких як великі дані, може спростити цей процес. Гнучкість у методах дозволяє адаптуватися до умов, що досить швидко змінюються.

Фінансування соціальних програм і їх оцінка є невід'ємною частиною методики проведення оцінки добробуту населення.

Збалансований підхід допомагає зрозуміти комплексність добробуту. Для аналізу частки населення, котре, зокрема, має труднощі в отриманні якісних продуктів харчування в достатній кількості, доцільно застосовувати різні методики, зокрема FIES. Вона дає можливість отримати достовірну оцінку доступу до продовольства на рівні окремої людини (родини, домогосподарства), виявити найвразливіші верстви населення, згрупувати статистичну інформацію для прийняття державними органами ефективних управлінських рішень, виявити фактори ризику та наслідки відсутності продовольчої безпеки (Румик, 2020).

Kruzslīcika (2016) розглядає добробут населення через призму одного з чотирьох стовпів продовольчої безпеки, а саме: наявність та доступ до їжі.

Разом з тим, необхідно враховувати культурні та соціальні фактори при здійсненні аналізу. Ці підходи роблять

оцінку більш обґрунтованою та ефективною. Розробка системи моніторингу добробуту дозволяє покращити політичні рішення, що в кінцевому підсумку сприяє покращенню матеріального стану та якості життя.

Fleurbaey, & Zuber (2021) пропонують застосовувати методику оцінки та порівнювати соціальні перспективи в умовах існування ризиків. Вони пропонують способи їх уникнення на основі заперечення існування соціального порядку, який би відповідав мінімальним вимогам справедливості, соціальної раціональності та поваги до попередніх уподобань людей.

Можемо виділити три концептуальні методологічні підходи, за допомогою яких можна вимірювати якість життя населення (Рис. 1).

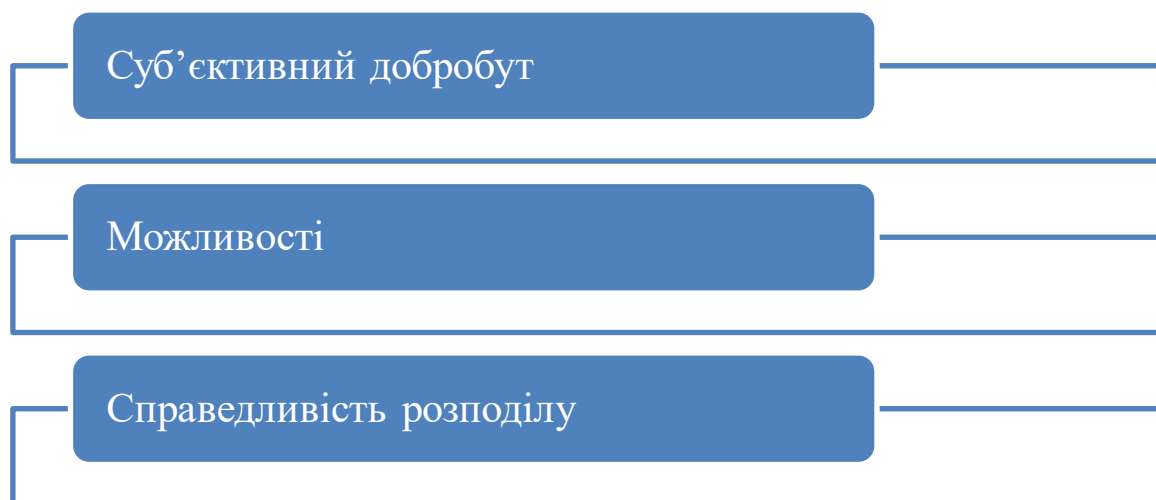

Рис. 1. Методологічні підходи до оцінки добробуту

Джерело: побудовано автором на основі Stiglitz, Sen, & Fitoussi (2009)

Перший підхід розроблений у тісному зв'язку з психологічними дослідженнями та базується на понятті *суб'єктивного добробуту*. Багаторічні філософські погляди на цю проблему розглядають індивідів як найкращих оцінювачів власних умов життя. Цей підхід тісно пов'язаний з утилітарними традиціями, що передбачають практичне застосування, однак, його привабливість має ширшу популярність саме через

формування у багатьох наукових трактатах стародавньої та сучасної культури самовпевненості у тому, що для людей бути «щасливими» та «задоволеними» своїм життям – це універсальна мета людського існування.

Другий підхід ґрунтується на понятті *можливостей*. Він передбачає розглядати життя людини як поєднання різноманітних «дій і буття» (функціонування) та свободу вибору серед них (можливостей). Деякі з

них можуть бути досить елементарними, як-от належне харчування чи інші фізіологічні потреби, тоді як інші можуть бути більш складними, наприклад наявність певного рівня освіти та знань вимагає активної участі в політичному житті. Основи підходу «можливостей», який має сильне коріння у філософських уявленнях про соціальну справедливість, полягає у зосередженні на людських цілях і на повазі до здатності людини прагнути й реалізовувати свої цілі, відмова від економічної моделі індивідів, які прагнуть максимізувати свій власний матеріальний інтерес, незважаючи на відносини та емоції, акцент на взаємодоповнюваність між різними можливостями, визнання людської різноманітності з врахуванням етичних принципів.

Третій підхід ґрунтується на економічних засадах і традиціях, на понятті *справедливий розподіл*. Основна ідея, яка є спільною для економіки добробуту, полягає в тому, що оцінювання різних негрошових вимірів якості життя має відбуватися таким чином, щоб поважати вподобання людей. Це підхід вимагає вибору конкретної точки відліку для кожного з немонетарних вимірів і отримання інформації про поточну ситуацію добробуту людей і їхні можливі переваги щодо них. Він дозволяє уникнути відомої пастки «середньої» готовності платити, яка може непропорційно відображати уподобання тих, хто має кращі матеріальні умови в суспільстві, та, натомість, зосереджується на рівності між всіма його членами.

Таким чином, всі розглянуті підходи мають як очевидні відмінності, так і певні схожі характеристики. Наприклад, досить часто стверджують, що суб'єктивний добробут охоплює всі здібності людини, оскільки вони стосуються тих якостей і свобод, які люди цінують найбільше (маючи на увазі, що це посилює їхні можливості покращити індивідуальний стан конкретної людини). Однак, прихильники підходу можливостей також зазначають, що суб'єктивні стани – це не єдине, що має значення. На їх думку, розширення можливостей людини важливе

саме по собі, навіть якщо це не проявляється у більш суб'єктивному добробуті. Подібним чином і підходи до можливостей, і підходи до справедливого розподілу беруть до уваги інформацію про об'єктивні властивості кожної людини. При цьому вони відрізняються способами їх досягнення – чи то зваженими, чи то агрегованими. Однак, вибір між цими підходами в кінцевому підсумку полягає в прийнятті рішення та всі вони вказують на важливість ряду особливостей, які виходять за межі контролю над ресурсами. Для вимірювання їх характеристик використовують певні типи даних (для прикладу, відповіді на анкети та неринкові спостереження індивідуального стану людини), які не мають відношення до ринкових операцій.

Waddock, S. (2021) робить спробу дослідити чотири різноманітні, але пов'язані між собою перспективи (тренди) економіки добробуту, а саме: Transformation – критика звичайного бізнесу, перехід до економіки добробуту, яка критикує неолібералізм і наголошує на добробуті всіх людей; Nature-Centric or Planetary Boundaries розглядає екологічну перспективу, наголошуючи на потребі людства жити та діяти в межах планетарних кордонів; Good Life or People-Centric пропонує орієнтовану на людей ініціативу, яка наголошує на стійкості, забезпечуючи при цьому задоволення основних потреб усіх; Integrated орієнтована на стилі життя, що поєднує інтереси та зосереджується на добробуті як людей, так і планети, визнаючи складність досягнення і цілісний характер цього завдання.

Для оцінки потенційного впливу запропонованих заходів на економіку України використаємо макроекономічні індикатори, такі як ВВП, рівень безробіття, інфляція, середня заробітна плата та рівень бідності населення.

Розглянемо поточний та очікуваний рівні впливу економічних заходів на зростання та зайнятість населення у Табл. 1.

Таблиця 1

Вплив заходів зі стимулювання зростання економіки та зайнятості

Показник	Поточний рівень (2024)	Очікуваний рівень у 2026 р. (за умови реалізації заходів)	Очікуваний ефект
ВВП України (млрд \$)	160	200	+25% зростання завдяки активному залученню інвестицій та відбудові
Рівень безробіття (%)	15,5%	9%	Зниження на 6,5% за рахунок створення робочих місць
Середня зарплата (\$/місяць)	450	650	Зростання на 44% через стимулювання бізнесу
Прямі іноземні інвестиції (млрд \$)	5	15	Потроєння обсягу інвестицій завдяки покращенню бізнес-клімату

Джерело: власні дослідження автора

Як свідчать дані табл. 1, за умови реалізації запропонованих заходів можливо суттєво знизити безробіття, залучити інвестиції та підвищити середні доходи населення України.

Надалі розглянемо поточний та очікуваний рівні впливу економічних заходів на інфляційні процеси та прогнозоване зростання доходів населення у Табл. 2.

Таблиця 2

Економічний вплив заходів на інфляцію та зростання доходів

Показник	Поточний рівень (2024)	Очікуваний рівень у 2026 р.	Очікуваний ефект
Рівень інфляції (%)	17%	8-9%	Зниження завдяки контролю цін та монетарній політиці
Мінімальна зарплата (\$/місяць)	250	400	Підвищення добробуту малозабезпечених верств
Рівень бідності (%)	45%	30%	Зменшення частки населення за межею бідності

Джерело: власні дослідження автора

Як свідчать дані табл. 2, за умови ефективної реалізації політики контролю за інфляцією можна стабілізувати купівельну спроможність населення та знизити рівень бідності, що позитивно вплине на соціальну складову запропонованих заходів.

Наступні показники поточного та очікуваного рівнів пов'язані з впливом економічних заходів на розвиток відновлюваної енергетики та екологічних програм (Табл. 3).

Таблиця 3

Вплив заходів на розвиток відновлюваної енергетики та екологічних програм

Показник	Поточний рівень (2024)	Очікуваний рівень у 2026 р.	Очікуваний ефект
Частка ВЕ у загальному енергоспоживанні (%)	12%	25%	Зменшення залежності від викопного палива
Викиди CO ₂ (млн тонн/рік)	200	150	Скорочення на 25% через екологічні ініціативи
Індекс екологічної стійкості	58/100	70/100	Поліпшення якості довкілля

Джерело: власні дослідження автора

Як свідчать дані табл. 3, інвестиції у відновлювану енергетику та екологічні програми сприятимуть покращенню екологічної ситуації, що позитивно вплине на здоров'я населення.

Таким чином, розглянувши основні макроекономічні індикатори та їх вплив на добробут населення можна зробити висновок, що при умові реалізації запропонованих заходів можна очікувати до 2026 року зростання ВВП на 25% за два роки, скорочення безробіття з 15,5% до 9%, зменшення рівня бідності з 45% до 30%, підвищення середньої зарплати з 450\$ до 650\$, скорочення інфляції з 17% до 8-9%, покращення екологічної ситуації та зменшення викидів CO₂.

Слід зазначити, що реалізація цих заходів вимагає активної державної політики, міжнародної підтримки та ефективного управління фінансовими ресурсами.

Перспективи вдосконалення методологічних основ оцінки добробуту населення пов'язані з покращенням оцінки шляхом:

1. Інтеграції суб'єктивних показників – використання опитувань для оцінки рівня щастя та задоволеності життям.

2. Розширення екологічних індикаторів – врахування впливу змін клімату та доступності екологічно чистих ресурсів для широкого кола населення.

Висновки. Оцінка добробуту населення є складним процесом, що вимагає комплексного підходу. Економічні показники, хоч і залишаються основою аналізу, повинні доповнюватися соціальними та екологічними індикаторами. Сучасні виклики, такі як

пандемії, інфляція та екологічні проблеми, змушують переглядати існуючі методики оцінки добробуту та впроваджувати нові підходи. Зазначимо, що методологія оцінки добробуту населення включає аналіз економічних, соціальних і екологічних факторів. Вона дозволяє вимірювати якість життя, доступ до ресурсів та соціальні послуги. Спостереження за добробутом допомагає виявити проблеми та розробити ефективні рішення щодо їх подолання. Важливо також враховувати регіональні особливості при проведенні такої оцінки. Інтеграція різних показників сприяє формуванню комплексних знань про стан суспільства. Постійна актуалізація даних дозволяє враховувати зміни в часі, а впровадження цифрових технологій допомагає автоматизувати процеси збору інформації.

Таким чином, наукові дослідження сприяють розвитку нових методів, в центрі оцінок яких має знаходитись соціальна справедливість. Так само потрібна велика увага до вразливих груп населення, адже прозорість та доступність даних важливі для довіри суспільства. З цієї точки зору, ефективність державної політики залежить від точних оцінок добробуту населення, а комплексний підхід до оцінки добробуту можна вважати ключем до сталого розвитку.

Подальші дослідження з даної тематики доцільно присвятити поглибленому вивченню питань, що стосуються зростанню добробуту населення через детальний аналіз впливу заходів на окремі сектори економіки України.

Література:

1. Антикор (2024). Українці оцінили рівень свого добробуту: лише 16,3% оцінюють як «хороший». URL: <https://antikor.ua/articles/733602-ukrainsy-otsenili-urovenj-svoego-blagosostojanija-t-oljko-163-otsenivajut-kak-horoshij>
2. Глубіш, Л.Я. (2016). Еволюція наукових поглядів на зміст теорії добробуту та її специфіка на сучасному етапі соціально-економічних відносин. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 6, 58-63. URL:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2016_6%281%29_17

3. Дружиніна, В.В., & Макаров, А.І. (2016). Результативність оцінки добробуту населення на місцевому рівні. *Ефективна економіка*, 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4946>
4. Fleurbaey, M. and Zuber, S. (2021). Universal social welfare orderings and risk (June 17, 2021). DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3876726>

5. Kruzslিকা, M. (2016). Food Security and Population Welfare in Romania. *Agric. Econ. Rural Dev.*, 13, 79-93. URL: http://www.eadr.ro/RePEc/iag/iag_pdf/AERD1601_79-93.pdf
6. РБК-Україна (2024). Українці оцінили рівень добробуту своєї сім'ї та перспективи на найближчі роки. URL: https://www.rbc.ua/rus/news/ukrayintsi-otsinili-riven-dobrobutu-svoeyi-1719403329.html?utm_source=chatgpt.com
7. Румик, І.І. (2019). Стратегія фінансової підтримки продовольчого виробництва. *Вчені записки Університету «КРОК»*, 4(56), 64-73. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2019-56-64-73>
8. Румик, І.І. (2020). Продовольча безпека держави: питання теорії, методології, практики. Монографія. Київ: ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК». DOI: <https://doi.org/10.31732/FS>
9. Rumyk, I. (2021). Modeling the impact of economic indicators on food security. *Economics, Finance and Management Review*, 2, 4-13. DOI: <https://doi.org/10.36690/2674-5208-2021-2-4>
10. Stiglitz, J.E. Sen, A., & Fitoussi J.P. (2009). Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress. CMEPSP. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/8131721/8131772/Stiglitz-Sen-Fitoussi-Commission-report.pdf>
11. Укрінформ (2024). Третина українців оцінює добробут своєї родини як поганий. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3924198-tretina-ukrainciv-ocinue-dobrobut-svoei-rodini-ak-poganiy.html>
12. Waddock, S. (2021). Wellbeing economics narratives for a sustainable future. *Humanistic Management Journal*, 6(2), 151-167. DOI: <https://doi.org/10.1007/s41463-021-00107-z>